

Malý slovník abstraktních pojmu

BILÍKOVÁ, A. *Malý slovník abstraktních pojmu*. Knihovna města Police nad Metují, 2000, 27 volných listů v desekách + videokazeta.

Diplomová práce Adély Bilíkové *Malý slovník abstraktních pojmu*, kterou v roce 2000 s podporou MK ČR vydala knihovna města Police nad Metují, patří do řady poněkud netypických diplomových prací, úprav beletrie pro sluchově postižené dětské čtenáře, vznikajících už několik let na katedře

speciální pedagogiky UP v Olomouci! Na rozdíl od ostatních diplomových prací se nejedná o „zjednodušenou knihu“, nýbrž o zcela nově vymyšlený slovník.

Slovník autorka rozdělila do dvou částí: část I je v čestině, tvorí ji 27 volných listů na tvrdém papíře formátu A₄, vložených do tvrdých barevných lesklých desek s chlopňemi (z toho jeden list je titulní strana, jeden úvod a dva závěrečná testová příloha, zbylých 23 listů je věnováno vlastním vysvětlením abstraktních pojmu), část II je „videokazeta s překladem textů do znakové řeči“²³, na niž učinkuje „nedoslychavý absolvent JAMU a učitel v ZŠ pro SP v Brně Pavel Kučera.

V uvodu autorka vysvětluje, že „tentov slovník vznikl, aby pomohl sluchové postiženým dětem pochopit a přivlastnit si slova, přesněji abstraktní pojmy, jejichž význam je těžké vysvětlit. (...) Aby byly lepe pochopitelný, jsou do slovníku zámněně vybrána tematicky jednotná slova.“ Což v praxi znamená, že jsou do něj kromě slova *abstraktní* zařazena pouze adjektiva označující vlastnost (*bezohledný, bystří, cílevědomný, citlivý, ctízadostivý, důvěřivý, falešný, hrdy, ješírný, lehkomyšlný, ihostejný, litos[†], odvážný, protivný, přísný, sobecký, vrdohlavý, závořilý, zkamarád, žárlivý*), popř. stav (*bezradný, dojatý*).

Každé z vlastností přísluší jeden list tvrdého papíru, jehož lícová strana je vyhrazena textu (viz obr. 1) a strana rubová doprovodnému černobílému *obrázku* (viz obr. 2 a 4). Všechny lícové strany mají jednotné členění: v záhlaví je jako nadpis uvedena dana vlastnost/stav s uvedením slovnědruhové platnosti (slova jsou abecedně seřazena a očíslována), pod nadpisem najdeme podkapitolku *Slova stejného významu – synonyma / Slova opačného významu – antonyma*. Dále následuje rameček s tučně napsanou stručnou definicí pojmu a „krátké příběhy, jejichž úkolem je objasnit určité slovo na příkladu běžné životní situace“¹⁶. Poslední podkapitolka se jmenuje *Podoby slova v ostatních slovnících*.

4. BYSTRY

Slova súčinného významu –
školy a vyučovania.

卷之三

blacopy
číky
pozorný
hbitý

Bystří je člověk, který se smáře učí nové věci. Bystří je také ten, kdo rychle řeší hádanky, kdo rychle přejmešti, kdo rychle objeví pravdu. Bystří je například detektiv, který vidí každou drobnost. Bystří může být i potuk, jeden potuk se proto jmenuje Bystřice.

Lidé říkají: „Je bystrý jako liska (rys).“

Kláťka s Ondrou mají hodně kamarádky, se kterými si hrají. Neštastí je v tom, že když hledíte Ondru, všechny děti hned najde, protože je velmi **bystrý**. Ondra hned ví, když se děti schovávají. Protože je Ondra **bystrý**, hráje také dobré pecešo. Vždycky si pamatuje všechny obrázky, ofáček, Maminka řekla, aby Kláťka poslala otecře. Přorez Kláťka přišla ze školy moc unavená, chvíle si chvíle odpocívanou. Kláťka usnula. Maminka přišla z práce domů a viděla, že Kláťka spí a otecře jsou posbíráni. Maminka byla ráda, že Kláťka uklopila očnice. Když se Kláťka probudila, maminku ji pochválila, ale když se otecře neprosírala, Kláťka se zepříma, že otecře posbírá Ondru. Přimla to proto, že Ondra měl jinaké ruce a Kláťka dobré věděla, že červité otecře horší ruce nabičko.

Podoby slov v austriach slovnickich drahicich

- BÝSTROST (podstavné jméno)
- BÝSTROST (jméno vlastní)

Ob. I

Všechny příběhy, které ve slovníku můžeme najít, se vztahují k rodině Prochazkových, jež má pět členů: maminku, tatínka, Kláru, Ondru a psa Bena⁷. Z autorčina úvodního slova ke slovníku lze vytušit, proč se rozhodla použít konkrétní příklady z jedné konkrétní rodiny: **Vlastnosti patří k těm pojímům**,

	synonyma	antonyma
abstraktní	neskutečný nenázorný nehmotný neživotný obecný	konkrétní
bezohledný	nešetrný krutý hubý	ohleduplný
bezradný	zmatený popletený rozpačitý	jistý rozhodný
důvěřivý	naivní prátelský	nedůvěřivý podezřívavý neprátelský plachý
falešný	klamný nepravidlivý neupřímný	upřímný pravý pravdivý

Tab. 1

Poslední část lícové strany každého z listů papíru tvoří podkapitolka věnovaná podobám slova v ostatních slovních druzích. Je sice překně, že autorka na slova příbuzná nezapomněla, ale způsob zpracování je opět přinejmenším podivný (viz obr. 1 a 3 a tab. 2)¹⁰.

Podebě slova v ostatních slovních druzích:

- ODVÁŽNĚ (<i>přízvoce</i>)	Ondíra odvážně skočil do vodí.
- ODVÁŽIT SE (<i>slовоčko</i>)	Klártka se odvážila zpívat na koncertě.
- ODVAŽOVAT SE (<i>slovočko</i>)	Babička se dloníku odvažovala jít do tmavého lesa.
- ODVÁHA (<i>podstatné jméno</i>)	Ondra měl odvahu jít do tmavého lesa.
(není odváhu)	Kdo je odváhivce , ten se nebojí.
- ODVÁŽLIVEC (<i>podstatné jméno</i>)	(= být odvážný)

Obr. 3

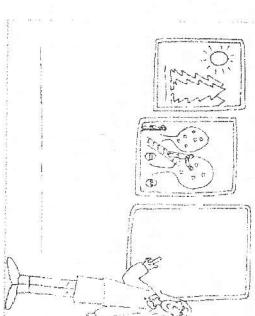
Shrnu-li vše napsané, musím se samu sebe ptát: **Komu a k čemu má takto koncipovaný Malý slovník abstraktních pojmu sloužit?** Obávám se, že jeho praktická použitelnost při výuce češtiny českých neslyšících dětí je téměř nulová.

Andrea Hudáková

být LÍTO (<i>přízvoce</i>)	„Je mi moc líto , že jsem tu nebyl.“
LITOVAL (<i>slовоčko</i>)	Jana lituje , že udělala chybu.
LÍTOSTIVÝ (<i>přídavné jméno</i>)	Citlivý člověk bývá lítostivý .
LÍTOSTNÝ (<i>přídavné jméno</i>)	Klártka měla lítostný pohled.
LÍTOSTNĚ (<i>přízvoce</i>)	Jirka lítostně plakal pro polámané letadlo.
JEŠITNĚ (<i>přízvoce</i>)	Dědeček se choval ješitně .
JEŠITNOST (<i>podstatné jméno</i>)	Ješitnost bránil člověku přiznat chybu.
JEŠITA (<i>podstatné jméno</i>)	Tatiněk je ješita = Tatínek je ješitný. (= být ješitný)

Tab. 2

Na závěr se zastavím u obrázků, které zabírají vždy celou rubovou stranu každého z vysvětlovacích listů slovníku. Černobílý obrázek vždy ilustruje jeden z příkladových mikropříběnů z lícové strany (viz obr. 2). Netroufám si hodnotit, jaká je jejich sdělovací a didaktické hodnota, avšak za skutečnou kuriozitu lze označit obrázek ke slovu *abstraktní* (viz obr. 4): „Klártka šla na výstavu obrazů. Klártce se nejvíce libily tři obrazy. Na prvním obrazu byl namalovaný les a slunce, na druhém obrazu byli lidé, kteří sklizeli ovoce. Třetí obraz byl pomalován krásnými barvami, malíř na obraz *nemaloval ani žádný předmět ani člověka ani zvíře ani rostliny*. Malíř chtěl, aby obraz vyjadřoval radost. Klártka věděla, že takovému obrazu se říká *abstraktní obraz*.“

ABSTRAKTNÍ

259

Obr. 4

¹ Více např. Souralová, E. Zkušenosti s upravou literárních textů. In *Co a jak číst se sluchově posíleným dílem?* Praha: FRSP, 1999, s. 52–55, a dále články Souralová, E.: *Uprava textu pro čtení s porozuměním a pohádky* v tomto čísle ČDS.

² Informace z přiloženého proužku papíru.

³ Z technických důvodů se zde omezím na recenzi pouze „papírové“ části slovníku.

I přes značné několikanásobné úsilí se mi nepodařilo zjistit, kdo videokazetu prodává.

⁴ Jedinečné substantivum zařízené nesourodě mezi samá adjektiva. V podkapitolce *Podochy slova v ostatních slovních druzích* jsou pak kromě jiných ke slovu *litost* uvedena i adjektiva

litostivý a litostný.

⁵ Tako obsah rámcovku vymezila autorka v úvodu slovníku.

⁶ Takto přeběhy charakterizovala autorka v úvodu slovníku.

⁷ Předkládané přiběhy netvoří dohromady jeden organický příběh (vypravování), nýbrž

jou to jen náhodně seřazené ucelově vyňaté mikropřiběhy bez vzájemné prováznosti. Osobně si ale myslím, že se dělají často (logicky) dominují, že příklady-přiběhy jsou odstavce jednoho dlouhého dívavného vypravování.

⁸ Neměla by tu v tom případě být zmínka o horských *bystřinách*? A co liska *Bystrovařka*?

⁹ „*Falešný je ten, kdo se převraťuje, kdo lže. Ten, kdo dělá jiné věci, než si sám myslí, jen aby se zabil druhemu člověku. Falešná věc je ta, která má nahradit nebo napodobit věc pravou – například požádaj přsynek není zlatý prsynek, falešné žuby nejsou pravé žuby.*“

¹⁰ Slovník prošel jazykovou korekturou (Renata Vyhánková).